

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 564/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Laurinská 4, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Juraj Bizoň, LL.M., proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 17C/490/2015-716 z 1. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 17C/490/2015-716 z 1. júna 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na okresnom súde sa viedol spor, v ktorom sa sťažovateľ domáhal na žalovanom určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, konkrétne ku pozemku nachádzajúcemu sa v k. ú. Lužianky, s ktorým súvisela investícia Jaguar Land Rover. V priebehu konania došlo k vyvlastneniu sporného pozemku a práve z dôvodu prebiehajúceho súdneho sporu bola náhrada za vyvlastnenie uložená na depozitný účet Slovenského pozemkového fondu, ktorý ju mal vyplatiť tomu, o kom bude rozhodnuté, že bol v čase vydania rozhodnutia o vyvlastnení vlastníkom sporného pozemku. V dôsledku toho sťažovateľ zmenil žalobu a domáhal sa určenia, že náhrada za vyvlastnenie spornej nehnuteľnosti patrí jemu, alebo určenia, že v čase vydania rozhodnutia o vyvlastnení bol on vlastníkom spornej nehnuteľnosti.

3. O podanej žalobe rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 17C/490/2015-488 z 26. novembra 2020 v spojení s doplnčiacim rozsudkom č. k. 17C/490/2015-556 zo 6. júla 2021 a doplnčiacim rozsudkom č. k. 17C/490/2015-607 zo 7. júna 2022 tak, že (okrem iného) určil, že sťažovateľ bol v čase vydania rozhodnutia o vyvlastnení vlastníkom sporného pozemku (výrok I), priznal sťažovateľovi v časti konania o určenie vlastníckeho práva ku dňu vydania rozhodnutia o vyvlastnení nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok II), konanie v časti o určenie, komu patrí náhrada za vyvlastnenie, zastavil (výrok IV) a priznal žalovanému v časti konania o určenie, komu patrí náhrada za vyvlastnenie, nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok V). Toto rozhodnutie v odvolaní napadnutých výrokoch potvrdil Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 12Co/111/2022-632 z 15. novembra 2022 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) a sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Rozsudok vo veci samej nadobudol právoplatnosť 13. decembra 2022.

4. Nadväzne okresný súd uznesením č. k. 17C/490/2015-672 z 23. februára 2023 vydaným vyšším súdnym úradníkom rozhodol o výške trov konania tak, že zaviazal žalovaného k povinnosti nahradiť sťažovateľovi trovy konania v celkovej výške 9 418,50 eur (z toho trovy právneho zastúpenia vo výške 9 286 eur) a sťažovateľa zaviazal k povinnosti zaplatiť žalovanému trovy právneho zastúpenia vo výške 7 989,53 eur.

5. Proti tomuto rozhodnutiu podali obe strany sporu sťažnosť, pričom sťažovateľ v rámci svojej sťažnosti argumentoval, že z procesného, ako aj hmotnoprávneho hľadiska bol v konaní plne úspešný iba on, keď mu bolo priznané, čo požadoval, a preto iba jemu patrí náhrada trov konania. Považoval za absurdné, aby platil žalovanému náhradu trov konania, v ktorom sa úspešne domohol svojho práva na vyplatenie vyvlastňovacej náhrady. Zároveň namietal výpočet náhrady trov konania pre žalovaného, ktorý považoval za nezákonný. V konkrétnostiach poukazoval na nesprávnosť priznania náhrady trov konania žalovanému za odvolacie konanie, v ktorom žalovaný nebol úspešný, a v zmysle rozsudku krajského súdu nemal nárok na ich náhradu.

6. Napadnutým uznesením okresný súd zmenil rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka tak, že zaviazal žalovaného k povinnosti zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške 8 116,51 eur (z toho trovy právneho zastúpenia v sume 7 984,01 eur), a sťažovateľa zaviazal k povinnosti zaplatiť žalovanému trovy právneho zastúpenia vo výške 6 035,17 eur.

6.1. V dôvodoch rozhodnutia okresný súd uznal argument sťažovateľa o tom, že žalovanému nepatrí odmena za úkony súvisiace s odvolacím konaním a za vyjadrenie k zmene žaloby z 21. decembra 2016, keďže žalovaný bol úspešný len v rozsahu zastavujúcej časti konania – o určenie, že vyvlastňovacia náhrada patrí sťažovateľovi. Zároveň preskúmal i sťažnosť žalovaného a túto vyhodnotil ako čiastočne dôvodnú, v dôsledku čoho korigoval priznanie náhrady trov konania za niektoré z úkonov právnej služby.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti kritizuje napadnuté rozhodnutie, považuje ho za nelogické a arbitrárne, a to v takej miere, že úplne popiera účel a význam právneho predpisu a hrubo zasahuje do jeho práva na spravodlivé súdne konanie. V tejto súvislosti tvrdí, že bol zaviazaný k povinnosti nahradiť žalovanému trovy konania, a to napriek tomu, že v konaní bol z procesného, ako aj hmotnoprávneho hľadiska v celom rozsahu úspešný. K tomuto absurdnému záveru dospel okresný

súd len na základe skutočnosti, že časť konania – o určenie komu patrí vyvlastňovacia náhrada, bola zastavená. Podľa názoru okresného súdu mal byť žalovaný v tejto časti sporu úspešný. Odignoroval však skutočnosť, že nech by rozhodol o ktoromkoľvek z dvoch petitov navrhovaných sťažovateľom, výroky sa navzájom ovplyvňujú a majú totožné právne následky spôsobujúce neúspech žalovaného v konaní. Inak povedané, ak by bol sťažovateľ v čase vydania rozhodnutia o vyvlastnení vlastníkom sporného pozemku, tak mu patrí aj vyvlastňovacia náhrada a naopak. Vyhovujúci rozsudok o ktoromkoľvek z uplatnených petitov má teda úplne rovnaké právne následky, a to priznanie práva na vyplatenie vyvlastňovacej náhrady. Záver okresného súdu o úspešnosti žalovaného v akejkoľvek časti preto považuje za nelogický a formalistický. Žalovanému nemala byť priznaná žiadna náhrada trov konania. Pochybenie okresného súdu spôsobilo, že sťažovateľovi bola priznaná výrazne nižšia náhrada trov konania, než na akú bol podľa platných právnych noriem oprávnený.

8. Sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie za nepreskúmateľné, pretože v sťažnosti uplatnil túto argumentáciu, avšak okresný súd na ňu nereagoval, a nedal mu tak odpoveď na podstatnú námietku.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa o porušení jeho práv pri rozhodovaní o výške právoplatne priznaného nároku na náhradu trov konania. Sťažovateľ interpretuje celkový výsledok sporu výlučne ako svoj úspech, a nedokáže pochopiť, že napriek tomu je zaviazaný k povinnosti zaplatiť náhradu trov konania protistrane.

10. Sťažnostné námietky smerujú proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške trov konania. V nadväznosti na to považuje ústavný súd za žiaduce poukázať v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína nielen svoje postavenie nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017). Ak ústavný súd v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, bolo to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018) a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010, IV. ÚS 513/2018).

11. O žiaden z týchto prípadov v danej veci nejde. K tomuto záveru dospel ústavný súd po tom, čo sa oboznámil s dôvodmi napadnutého uznesenia. Okresný súd, aplikujúc a riadne interpretujúc príslušné zákonné ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), ako aj ustanovenia vyhlášky, dostatočne jasne a relevantne vysvetlil svoj postoj k premenným rozhodným

pre vyčíslenie trov konania. Primerane rozumným a v okolnostiach veci postačujúcim sa javí aj spôsob, akým okresný súd reflektoval na tvrdenia, ktoré sťažovateľ uviedol v rámci sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Okresný súd v konečnom dôsledku na jeho sťažnostné výhrady reflektoval, keď korigoval výšku trov konania, na ktorej úhradu sťažovateľa zaviazal, a to tak, ako to sťažovateľ požadoval.

12. Problém, s ktorým sa sťažovateľ obracia na ústavný súd, však nespočíva v (ne)správnosti metodiky výpočtu výšky trov konania, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením, ale výlučne vo verdikte o nároku na náhradu trov konania. Sťažovateľ je presvedčený, že nárok na náhradu trov konania by mal byť priznaný iba jemu, a to vzhľadom na celkový úspech v spore. Považuje preto za nelogické, aby za tejto procesnej situácie bol zaviazaný k povinnosti platiť protistrane akékoľvek trovy konania.

13. K tomu ústavný súd v prvom rade uvádza, že o trovách konania sa podľa Civilného sporového poriadku rozhoduje formálne v dvoch fázach. V prvej fáze je súdom v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí, rozhodnuté, komu (a či vôbec) sa prizná nárok na náhradu trov konania. O samotnej výške náhrady trov konania následne súd rozhoduje v druhej fáze, a to po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Výška náhrady trov konania je určená samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník. Vo výroku rozhodnutia vydaného v druhej fáze sa taktiež neúspešnej strane formálne uloží povinnosť tieto trovy zaplatiť.

14. Vzťahnuc uvedené na prípad sťažovateľa, možno konštatovať, že o nároku na náhradu trov konania už bolo právoplatne rozhodnuté (pozri bod 3 tohto uznesenia). Preto okresný súd nemohol preskúmať správnosť právoplatného rozhodnutia v časti výroku o nároku na náhradu trov konania v štádiu rozhodovania o výške trov konania (§ 262 ods. 1 a 2 CSP), tak ako to od neho požadoval sťažovateľ. Jeho úlohou bolo iba preskúmať rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka z hľadiska správnosti vyčíslenia trov konania, teda posúdiť účelnosť vykonaných úkonov právnej služby, ako aj určenie a výšku základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby, pričom túto úlohu si nesporne splnil.

15. Je pravdou, že okresný súd sa v napadnutom uznesení explicitne nevyjadril k námietke sťažovateľa vzťahujúcej sa na nárok (hoci okrajovo poukázal na dvojfázovosť rozhodovania o trovách konania a v reakcii na námietky žalovaného uviedol, že v druhej fáze už nemôže zohľadňovať dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 257 CSP). Ústavný súd však vzhľadom na uprednostnenie princípu racionality v konaní o ústavnej sťažnosti nepovažuje za hospodárne rušiť napadnuté uznesenie len na účely doplnenia jeho odôvodnenia, keďže by odstránenie tohto procesného nedostatku nebolo spôsobilé ovplyvniť situáciu sťažovateľa v jeho prospech. V konaní, v ktorom sa rozhoduje už iba o výške trov konania, sa nemožno domáhať prehodnotenia záveru, kto má alebo nemá nárok na náhradu trov konania, a ani doplnenie tohto dôvodu do odôvodnenia napadnutého rozhodnutia by na verdikte o výške trov konania nič nezmenilo.

16. Okrem toho, z rozsudku krajského súdu, ktorý si ústavný súd zabezpečil v súčinnosti s okresným súdom, vyplýva, že totožnú námietku vzťahujúcu sa na výrok o nároku na náhradu trov konania sťažovateľ vzniesol v odvolacom konaní, v rámci ktorého mu bola poskytnutá pomerne vyčerpávajúca odpoveď (bližšie pozri body 28 – 30 rozsudku krajského súdu). V tomto smere krajský súd sťažovateľovi vysvetlil, že v časti určenia vlastníckeho práva bol úspešný, a preto mu súd správne priznal plnú náhradu trov konania proti žalovanému. V časti určenia, že sťažovateľovi patrí vyvlastňovacia náhrada, zobral sťažovateľ svoju žalobu späť (čo ústavnému súdu zamlčal,

pozn.). Súd prvej inštancie v dôsledku toho túto časť konania právoplatne zastavil, a keďže v tejto časti sťažovateľ zavinil zastavenie konania, nárok na náhradu trov konania vo vzťahu k tejto časti priznal žalovanému (§ 256 ods. 1 CSP). Krajský súd tiež zdôraznil zásadu pomeru úspechu v spore, ako aj to, že jej doplnením je zásada zodpovednosti za zavinenie. Pokiaľ jedna procesná strana zaviní zastavenie konania, vzniká jej povinnosť nahradiť druhej procesnej strane trovy konania. V súvislosti so zastavením konania sa zavinenie posudzuje len z procesného hľadiska, a nie podľa ustanovení hmotného práva, lebo potom by šlo o posudzovanie dôvodnosti nároku vo veci samej a súd by sa po zastavení konania ďalej zaoberal tým, či nárok bol uplatnený dôvodne. Sťažovateľ teda dostal na svoje námietky odpovede v tej časti konania, v ktorej ešte boli spôsobilé privodiť zmenu výroku o nároku na náhradu trov konania (teda v rámci uplatneného opravného prostriedku), pričom proti tomuto rozhodnutiu mohol zvážiť uplatnenie ďalších prostriedkov nápravy, ktoré má v zmysle platného právneho poriadku k dispozícii (dovolanie).

17. Vrátiac sa tak späť k napadnutému uzneseniu, ústavný súd konštatuje, že okresný súd postupoval pri rozhodovaní o výške trov konania v rámci vymedzenom príslušnými procesnými predpismi a nedopustil sa takého výkladu (a aplikácie) relevantných ustanovení, ktorým by poprel ich podstatu, zmysel a účel a ktorý by predstavoval nepredvídateľnú interpretačnú svojvôľu. Závery okresného súdu vzťahujúce sa na výšku trov konania možno v posudzovanej veci považovať za zrozumiteľne odôvodnené, logické a z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné, čo v konečnom dôsledku nerozporoval ani sťažovateľ.

18. Preto ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

19. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa obsiahnutých v petite jeho ústavnej sťažnosti, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu